

עומקא דפרשה

- אין שלוח לדבר עבירה
- בגדרי שלוחות
- מלחמתה של תורה

- שלוחות במעילה
- שלוח לדבר עבירה
- זכיה ושלוחות בקטן

פר' ראה - בעניני שלוחות
בס"ד ערש"ק כ"ז מנחם אב תשע"א

בענין שלוחות במעילה

הבה"ח י.ג. - ישיבת חברון כנסת ישראל

ב"מ (מג.) המפקיד מעות אצל שולחני אם מותרין ישתמש בהם לפיכך אם אבדו חייב באחריותם. ונחלקו בגמ' אם חייב רק באחריות גניבה ואבידה דהוי שומר שכר או דחייב אף באונסין כשואל. איתבייה רב נחמן המפקיד מעות הקדש אצל שולחני אם מותרין ישתמש בהן לפיכך אם הוציא מעל גזבר והיינו כיון שיש לו רשות על כך. וברש"י ד"ה מותרין מבואר דמעילת הגזבר משום דהוי כנותן לו רשות והוי שלוחו.

ובשעורי ר' שמואל לב"מ פרק אלו מציאות דף כט עמוד ש"ד וכן בשעורים בפרק המפקיד אות ש"ד הביא להקשות בשם הגר"ש שקוף דדברי רש"י תמוהים דלמה הוצרך לפרש שמעילת הגזבר היא מדין שלוחות דלא מביעיא למ"ד דחייב באונסין דמיד שהפקיד אצלו הקנה לו והוי הנפקד כלוה וכמו שכתבו תוס' (כט.) א"כ בוודאי שהגזבר מועל במה שהקנה לו המעות אלא אפילו למ"ד דהוא כשומר שכר ולא הקנה לו מיד מ"מ בשעה שהשולחני רוצה להוציאו ודאי שהגזבר מסכין לכך ואז מקנה לו המעות וא"כ מועל בתורת מקנה ולמה צריך להגיע לשליחות. והניח בצ"ע.

ולכאורה נראה ליישב דכבר יסד לנו הגר"ש שקוף עצמו בשער"י שער ז' דיש קנינים הנפעלים מכח המקנה ויש אשר נפעלים מכח הקונה, דכאשר המקנה עושה הקנין הוא פועל את חלות הקנין אך בקנין מצד הקונה סגי רק להסכמה דניחותא מצד המקנה ואת הקנין עצמו פועל הקונה. ולפי"ז נראה דבמפקיד מעות אצל שולחני הרי בוודאי עיקר הדבר שמפקיד מעות ואמנם יש כאן אומדנא שמסכים לכך שאם יצטרך השולחני המעות יקחם ויוציאם אבל כיון שאין זה ברור הרי ודאי דלכל היותר יש כאן ניחותא להסכמה מצד המפקיד ולכשיצטרך השולחני מתכוון לקנותם ומהני מצד הקונה. ולפי"ז מיוש היטב דבזה א"א לחייב את הגזבר מצד מה שהוא מקנה המעות לשולחני דבשלמא כאשר הגזבר פועל הקנין הוא המועל אבל אם רק יש ניחותא מצידי והמפקיד פועל הקנין לא מועל הגזבר, ולכן פרש"י שמועל מדין שלוחות.

אלא דעדיין צריך ביאור מה שייך כאן מעילה ע"י שלוחות הרי סו"ס קנאם המפקד ואיך תייחס מעילה לגזבר מדין שלוחות. ויש ליישב דאף דבקדושין (מב:) מבואר דמעילה ע"י שלוח הוא מדין יש שלוח לדבר עבירה אבל הרי מבואר במעילה (כא:) דמעילה חייב אף ע"י חשו"ק וכבר הקשתה שם הגמ' הא לאו בני שלוחות נינהו ותרצה הגמ' דעשאוהו כמעט של זיתים עיי"ש בגמ' וכבר האריך בזה הפני יהושע שם וכן בשער המלך פ"ז ממעילה שרואין שגדר מעילה חיובו על מה שבגרמתו יצא הדבר לחולין וכל שבגרמתו הי' מעילה מתחייב על כך ומה דהגמ' משייכת דין זה לשליחות עכ"ל דבשליחות יש ב' חלקים ראשית דשייך ליחס מעשה מאחד לשני ושנית ששייך לחייב האחד על פעולת השני ובכל התורה ודאי דבעי לשני החידושים אך במעלה גם בלא שמתחייב על פעולת השליח סגי רק במה דחשיב דנעשה בגרמתו וגם זה שייך לפרשת שלוחות דבלא פרשת שלוחות ודאי דמה שעושה השליח לא חשיב דנעשה הדבר בגרמת המשלח וא"כ י"ל דזהו מה שכתב רש"י דמעילת הגזבר הוא מחמת דהוי כשלוחו.

אולם עדיין קשה שהרי בקדושין (מב:) מבואר שהמקור לדין שלוחות במעילה הוא דילפינן גז"ש "חטא חטא" מתרומה וכיון דבתרומה בעי שלוחות גמורה איך לומדים מעילה מתרומה אולם כבר עמדו על כך התוס' במעילה (כא:) ותרוצם צריך אריכות וביאור ויעוי"ש בקרן אורה שעמד בביאור דבריהם.

לעילוי נשמת הבה"ח חיים ישעיהו ז"ל ב"ר יוסף שיבלחט"א

בענין שלוח לדבר עבירה

הבה"ח רפאל שמעון קראוס - ישיבת כנסת יצחק-הדרה

כ' הרמב"ם (פ"י מהל' כלאים הלכה ל"א) דהמלביש את חבירו כלאים והיה הלובש שוגג המלביש לוקה, והרא"ש (בתשו' כלל ב' ס"י ט"ז) נתקשה טובא בהך דינא מהיכא ילפי' לה. ולכאוי יש להביא מקור ברור לדברי הרמב"ם מסוגיא דקידושין (מ"ב:): דאי' התם "הוא דתנן השולח את הבערה ביד חש"ו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים שילח ביד פיקח פיקח חייב, ואמאי נימא שלוחו של אדם כמותו, שאני התם דאין שלוח לדבר עבירה". וכמה ראשו ס"ל דלמסקנא ילפי' דין זה דאין שלוח לדבר עבירה מקרא, ומבוי דמסברא (ולכו"ע כך ס"ד דגמ') היה הדין נותן שיתחייב המשלח על מעשה השליח. ולכאוי יל"ע בטעמא דמילתא, דהא המשלח לא עשה מעשה עבירה ומה יחייב את המשלח בעונש אם לא עשה מעשה עבירה.

אכן לכאוי הבי' פשוט, דענין שלוחות הוא דחשיב כאילו המשלח הוא הפועל והעושה ע"י השליח והעשייה מתייחסת אליו וכמעשה דידיה חשיבא. ולא רק דמעשה השליח מהני למשלח או שיש לו את הכוחות שיש למשלח, וא"כ כששולח שליח לרצוח או להזיק - אם היה הדין דיש שליח לדבר עבירה - הרי זה כאילו עשה הוא את מעשה ההזיק והרציחה, אלא דבמקום לעשותו בגופו שלו עשאו ע"י גופו של חבירו, אך המעשה שלו הוא.

אלא דלפי"ז יל"ע בהא דמבוי בגמ' דבאומר לחבירו אכול את החלב היה המשלח חייב לולא דין אין שליח לדבר עבירה ודינא ד"זה נהנה וה מתחייב לא אמרינן", ולהנ"ל דהטעם לחייב את המשלח הוא משום דחשיב כאילו הוא העושה את המעשה ע"י גופו של השליח, אך מ"מ ודאי דלא נחשב דהוא אוכל בגופו, וא"כ אף אם היה דין שלוחות באומר לחבירו אכול את החלב אמאי יתחייב המשלח הא הוא לא אכל חלב אלא שאת מעשה האכילה של השליח חשיב שעשה הוא וכאילו שהוא האכיל את השליח, אך כיון דסו"ס הוא עצמו לא אכל מה מקום יש לחייבו. אלא ע"כ מבוי דאה"נ, והמאכיל את חבירו בידיים חלב דבזה א"צ לפרשת שלוחות היה המשלח מתחייב לולא דין "זה נהנה" וכו', ובאיסורים דל"ש סברא ד"זה נהנה", כגון בכלאים, ילקה המלביש את חבירו כלאים, וא"כ מסוגיין מקור ברור לד' הרמב"ם דהמלביש את חבירו כלאים לוקה.

אלא דהרא"ש שהקשה על דין זה של הרמב"ם ע"כ שפירש באופן אחר את הס"ד לחייב את המשלח, ולדידיה לכאוי צ"ל דעצם מה דהשליח עשה מעשה עבירה עבור המשלח ובגרמתו זהו עצמו טעם לחייב את המשלח, דס"ד דאין אדם מתחייב רק על מעשיו שלו אלא אף על עבירות שעשו שלוחיו הוא מתחייב אע"פ שאי"ז מעשה דידיה כלל, ואכתי צריך ביור.

[ובמשנ"ת דענין שלוחות הוא דחשיב מעשה המשלח ולא רק דמעשה השליח מהני למשלח לכאוי יש ראייה לזה מד' הר"ן בנדרים דף מ"ג ע"א שהביא את סוגית הגמ' בכתובות דהמדיר את חבירו הנאה ממנו אסור למדיר לשלוח שליח להנות את המודר, ולכאוי יל"ע בטעמא דמילתא, דהא סו"ס הוא אינו מהנהו ואינו מרויח לו ממון ואמאי אסור, אך להנ"ל דחשיב מעשה המשלח א"ש, משום דחשיב דהוא עצמו מהנה את המודר ע"י השליח וזה אסור. וכן מוכח לכאוי ממה דמבוי בדף ל"ו: דאסור למודר למנות את המדיר לשלוחו משום דמהנהו דקעביד שליחותו, ואינו מובן לכאוי דהא איירי התם בענין שבעצם הפעולה שעושה המדיר אין הנאה למודר וא"כ מה מוסיף זה שהוא שלוחו, אך להנ"ל א"ש לכאוי, דהא חשיב שהמשלח עושה את הפעולה ע"י השליח, א"כ נמצא דהמודר משתמש במדיר וזה אסור. (אך זה תלוי במחלו' הראשו' שם בדין "כל הרוצה" וכו' ואכ"מ)].

בדין זכיה ושליחות בקטן

הבה"ח שמואל וורמסר - ישיבת פוניבז'

בכמה דוכתי נחלקו רבוותא קמאי אם זכי מטעם שליחות אתרבאי או לאו, דאמנן זה ודאי זוכי הוא פרשה בפנע"צ כמב' בקידושין מ"ב א' ומ"מ י"ל דנתרבה בזה רק דבמקום זכות לאדם נעשה לו הזוכה כשלוחו, אבל לא נתרבה בזה דין מחודש שאפשר לפעול חלות לאחר בלא דין שליחות. וכ"ה דעת התוס' בכ"ד, והרמב"ן והרשב"א והריטב"א הכריעו דזכי לאו מטעם שליחות אלא נתחדש בזה דבאופן של זכי הוי זכות מחודשת לפעול עבור הזוכה גם חלות אבל אי"ז בגדר שנעשה כשלוחו כלל.

ומבואר בדברי הראשונים אשר עיקר הנ"מ בזה הוא גבי הממועטים מפרשת שליחות האם ימועטו מפרשת זכיה או לאו, וכגון קטן, [ובב"מ ע"ב א' נשנו ב' גרסאות אי גרסי קטן אית לי זכי, או קטן אית לי זכי מדרבנן ושם האריכו בזה הרמב"ן והרשב"א והכריעו לגרוס אית לי זכי דזכי לאו מט"ש הוא]. דאם זכי מטעם שליחות הרי לא נאמר בזה רבוי יותר מאשר דבזכות יכול להתמנות כשלוחו גם בלא מנוי שליחות מפורש, אבל המופקע משליחות יופקע מזכיה ג"כ, וכ"ה להדיא בתוס' כתובות י"א א', אך אם זכי לאו מט"ש הרי הוא פרשה מחודשת ולא נא' בה מעוט של קטן, ול"ש אף לומר בזה דימועט משום היותו לאו בר דעת דהרי כאן אין הוא הפועל בהחלות אלא רק פועלים עבורו.

והנה דעת רש"י מבוארת בכ"ד דזכי מטעם שליחות, ואם לכולם בגיטין ט, ב שכי' דהדין זכי הוא מחמת אנס' דרוצה שיהי' שלוחו, אכן בסוגי' דקידושין מ"ב א' דילפי' דין זכי לאדם שלא בפניו מנשיא א' נשיא א' ופריך דחובה נמי איכא וכו' וקאמר אלא כדברא וכו' ופרש"י וז"ל כלומר לאו זכות שלא בפניו יתדא איכא למשמע מינה לגדולים וכו' ע"כ ולפי"ד משמע דשיטתו הוא דזכי הוא רק לגדול, וזה תואם לשיטתו הנ"ל דזכי מט"ש, אמנן תימיה רבתי לומר כן דהרי מקור הדין נאמר בקטנים ואיך נילף משם לגדולים בלבד, ובאמת הרמב"ן ב"מ שם הביא משמ"י דרש"י דס"ל דגם לקטנים איכא זכי והוא עפ"י מה שכתב רש"י דגם למס' ילפי' הדין זכי מנשיא א' נשיא א'. ואשר לפ"ז עולה תמימה רבתי האיך ס"ל דזכין לקטן אחר שהכריעו הראשו' דד"ז תלוי באם זכי מט"ש ורש"י הוא מרא דשמעתתא דזכי מט"ש.

ואשר יראה לומר בד' רש"י בפשוטו דהנה התוס' כתו' י"א א' הניחו בפשטות דכיון דזכי מטעם שליחות אי"כ קטן לאו בר זכיה הוא, אמנן בחי' רעק"א שם השיג ע"ז ד"כ דכל החסרון דקטן בשליחות הוא מכוחו ממנוי השליחות, אבל בזכי שהתחדש דין שליחותו גם בלא מנוי יתכן ואינו מופקע וממילא זכין לקטן אף שזכי מט"ש, ולפי"ז הרי י"ל דס"ל לרש"י כהרעק"א וקטן איתא בזכיה אף שזמ"ש.

אכן התוס' הרי פליגו אדרע"א, ובפשטות כמו שהשיג שם הגרש"א מהגמ' ב"מ ד"י ע"ב דמפו' שם דקטן אית לי חצר אי חצר משום שליחות אתרבאי, ואף שחצר הוא דין שליחות בלא מנוי אפ"ה מועט הקטן מינה, וזה קשה עלי' דרש"י, אכן גם בדעת תוס' לא מבוי' דס"ל כהגרש"א דהתוס' כתבו דמשום דכל דין זכין הוא אנס' דעביד לי' שליח לפיכך קטן הרי לאו בר מנוי הוא, ולהגרש"א הוא מעוט בגרש"א בעלמא דקטן לאו בר כל עניני שליחות, וכבר נודע בישוב קו' הגרש"א מהדין חצר משום שליחות דשם הביאור כמ"ש הרשב"א גיטין ע"ז דהוא הלכה של דעת כללית שממנה את החצר, וממילא הוי מנוי ממש ובזה ודאי מועט הקטן דהוא מהלכות דעת של קנינים ממש.

ואמנן אכתי יל"ע בדעת רש"י דהאף דהמעוט דקטן הוא מהמנוי אבל למה לא יוכל להתמנות בעצמו לשליח שיעשה חלות עבור המשלח. ונראה בזה דהנה רש"י קידושין מ"ב א' כ' דהמעוט של קטן משליחות הוא מקרא דכי יקח איש ולא קטן, ובגיטין כ"ג א' כ' דהמעוט הוא מויקחו להם איש שה גו' למעוטי קטן, צ"ת אמאי שינה המקראות. ונראה דב' מעוטי הן, דמכי יקח איש דמעוטי קטן אף לפרשת שליחות שנתרבה שם בזה המעוט הוא מכוח למנות שליח. ומאי שם לבית אבות שם הוא מעוט ביכלתו לעשות וליחס המעשה למשלח. וכן מורה ובה לשון רש"י ב"מ ד"י ע"ב דשליחות בין בגיטין בין בפסח איש כתיב בהו, והרי להדיא שכ' במקו"א מעוטים והמחזור בזה דאתו למעוטי ב' הפרשיות גם שימנה לאחר כשלוחו וגם שיהי' שליח של אחר.

[וישה"ק בזה למ"ל קרא למעוטי קטן ממנוי לאחר לשליח ותיפול' דחלות הוא הנעשה ע"י בן דעת והוא לית לי' דעת, (ול"ש לקושית תוס' קידושין מב, א דשם מייירי גבי הימנות הקטן לשליח וזה הקשו דהא לית לי' יד) אמנן זה אינו דבאמת אין כלל קיים אשר חלות לאו בר דעת הוא לענין כל עשיית חלות שהוא ושום חלות לא ייעשה ע"י קטן משו"ה, אלא בכל חלות צריך חידוש שלגבי זה קטן לאו בר דעת הוא, והכי מתבאר מרש"י כתובות עג, ב שכתב דמכי יקח איש ילפינן דקטן לאו בר עשיית קידושין, וע"ש בקוב"ש שתמנה למ"ל קרא והא לאו בר דעת הוא, אך המחזור בזה כנ"ל דגבי קידושין גופא בעינן קרא לומר שקטן לאו בר דעת לעשיית חלות קידושין, וכמו"כ בשליחות בעינן קרא לאורווי' דלאו בר עשיית שליח הוא וז"ל].

בדין אין שליח לדבר עבירה

הבה"ח ישראל בנימין הנון - ישיבת בימ"ד עליון

א. קיי"ל דאין שליח לדבר עבירה, ובקידושין (מב): שקלינן וטרינן בהאי מילתא. וילה"ק הכי ס"ד דישלד"ע הא תיפול' דכל מידי דלא מצי עביד לא משוי שליח, דמה"ט אמרי' (שם כג): דאין הכהנים שלוחי דידן אלא דשמיא.

ושמא אה"נ אשלד"ע לפי דלא משוי שליח לדבר דל"מ עביד. אלא דאכתי קשיא באופנים דישלד"ע כגון כשהשליח שוגג לתוס' (מב: ד"ה אמאי) וכן כשהשליח מומר (רמ"א חו"מ שפ"ח, טו) וכן בחצר דקניא גניבה אף דחצר מטעם שליחות (בי"מ י:) וביותר דאי' להדיא דה"ט דאשלד"ע דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין.

ב. ויש לדון בדבר שאסור לעשותו מחמת איסור אי נחשב דל"מ עביד ובמחנ"א (שלוחין סי' ט') כתב דלא נחשב דל"מ עביד דסו"ס אילו היה עושה יחול והוכיח מהא דלרבינא כהן שאמר לישראל קדש לי גרושה מקודשת. [ויש להוסיף דאין להק' ע"ז דהא אין הכהנים שלוחי אף שזור אסור לעבוד בהקדש, דאי"ז הטעם אלא משום דאפי' אם י' עבודו עבודתו פסולה.] ולפי"ז א"ש.

אמנן הביא שם דהראנ"ח סובר דהנשבע שלא לישא פלונית א"א למנות שליח לקדשה, וכן משמע בפמ"ג דהנה המ"א (תרע"ט) כ' דאשה שהדליקה נרות שבת ולא הדליקה נרות חנוכה תאמר לאחר שידליק בשבילה והק' הפמ"ג דכיון דאינה יכולה להדליק איך עושה שליח ועיי"ש שנדחק בזה (ובדעת המ"א צ"ל דס"ל כמחנ"א) ומבואר מהפמ"ג כהראנ"ח (וע"ע שד"ח כללים מערכת הכ"ף כלל פו, טו) ולפי"ז הדק"ל.

ואמא"ר שליט"א אמר דלכאו' זה תלוי במח' ראשונים דבביצה (יב) מבואר דהמבשל גיד הנשה ביו"ט אינו לוקה משום הבערה והק' תוס' דאי"ז הבערה לצורך ובי' דכיון שבדעתו לאוכלו ש"ד. וברש"י כ' דמכח הקושיא ס"ל לרש"י דהותר הבערה שלא לצורך. והשתא לתוס' אם לאכול דבר אסור נחשב לצורך כ"ש דלעשות דבר אסור נחשב דמצי עביד. ואמר אמא"ר דיש מקו' לדחות דהתם מיירי התוס' אחר שכבר בישל והוכיח בבישולו דהוא לצורך (וכ"ז בדיעבד) אך בנידו"ד יתכן דקודם המעשה (היינו דלכתחילה) אי"ז נחשב דמצי עביד ומאידך ברש"י יש לדחות דיתכן דמורה בנידו"ד דנחשב דמצי עביד ורק ביו"ט ס"ל דלא יתכן שתתיר התורה בישול לכל צרכים כשהוא אסור ויש לפלפל בזה.

ולכאו' יש להוכיח כהראנ"ח דבחולין סוף פרק שלוח הקן מבואר דחצר לא קונה ביצים כשהאם עליהם כיון דאיהו לא מצי זכי ומבואר דלא משוי שליח דבבר שאסור לעשותו. ובעצם סוגיא זו נסתרת מסוגיא דבי"מ (י:) דמבואר דחצר נעשית שליח לזכות בגניבה. וי"ל דהרמב"ם כתב פכ"ג ממכירה דלא קנה הביצים משום גזירת חכמים ולפי"ז מדאו' ה' קונה הביצים ובאמת משוי שליח לדבר שאסור לעשותו ואין סתירה ומעתה קשה על הראנ"ח ויבואר להלן אי"ה. והעירוני דמח' אם מצי עביד איסור לכאו' פליגי בזה אביי ורבה בגיטין פד בהר"ז איטך ע"מ שתאכלי בשר חזיר וקיי"ל כרבה דאפשר דאכלה ולקיא ומוכח דלא כהראנ"ח. ואפשר דיש לחלק בין קיום תנאי באיסור דסו"ס לא הוי כמפליגה בדברים לבין מצי עביד, ועיי'.

ג. והנה ידוע דברי הגרש"ש דיש שליחות כח דהמשלח נותן לשלוחו כח עשיית החלות כבקידושין (ובלי מינוי אין לשליח כח) ויש שליחות מעשה שהשליח עושה פעולה ומעשה זה מתייחס למשלח ובשלד"ע ל"ש בנימוי נתנית כח לעשות העבירה אלא הוא שליחות מעשה ככרית בור.

ובתוס' בתי השני כ' דמשום דלא משוי שליח בדבר דל"מ עביד אמרי' דאין הכהנים רק שלוחי דידן אך אכתי מספק"ל בנדריים האם הם נמי שלוחי דידן. ולכאוה"צ"ב דאכתי איך הוו נמי שלוחי דידן הא אנו לא מצינן עבדי. ובכלל צ"ב מה הגדר דשלוחי דידן דווקא או נמי שלוחי דידן.

וביאר דבקרובן יש כח הכשרת הקרבן [כעשיית חלות] ויש מצות ההקרבה והוא מעשה עבודת הקרבן. ולפי"ז בקידושין אמרי' דאין הכהנים רק שלוחי דידן כיון דאין לנו כח הכשרת הקרבן ואכתי לגבי עצם עשיית ההקרבה מספקי' בנדריים אם הם שלוחי דידן.

ומבואר דהא דלא משוי שליח בדבר דל"מ עביד מייירי רק בשליחות כח אך כמעשה יבש שפיר מצי עביד ומשוי שליח והא דאשלד"ע מייירי בשליחות מעשה ולא בשליחות כח ונמצא דזה ב' ענינים נפרדים ולק"מ אך לפי דבריו איך כהן ממנה שליח לקדש גרושה הא הוי שליחות כח וצ"ע.

ד. ומצאתי בריטב"א (ב"מ קב) שכתב לגבי זכיה בבצים כשהאם רובצת עליהם דלא זכי חצירו ומבואר בגמ' משום דאיהו לא מצי זכי וכ' הריטב"א דאפי' מדעתו לא זכי (ודלא כהרמב"ם הנ"ל) וביאר הגרש"ש (גיטין סי' ד) משום דאשלד"ע נמצא מזה דאה"נ הטעם דאשלד"ע לפי דדבר דל"מ עביד אפי' מחמת איסור ולא משוי שליח.

ולעיל נתקשינו בזה מ"ט ישלד"ע בשוגג ולק"מ דאה"נ שי' הריטב"א דאף בשוגג אשלד"ע ואילו לשיטתו ומה שנתקשינו מחצר דקניא גניבה ביאר הריטב"א דזה רק בגניבה דיש ריבוי התורה שחייב מדכתי' המצא תמצא מ"מ אך בשלוחו הקן לא קניא חצירו ואיהו עצמו - לדעת הריטב"א - אפי' אם יתפוס הביצים כשהאם רובצת עליהם לא יקנה (דלא כרמב"ם) וכך יסבור הראנ"ח וא"ש.

ומה שנתקשינו בהמבואר בגמ' דאשלד"ע דדברי הרב וכו' הריטב"א (בקדושין) סובר דאף במקום דאין טעם זה אשלד"ע מגזיה"כ ושפיר י"ל לשיטתו דהגרד בזה דהוי דבר דלא מצי עביד. ולפי"ז שי' הריטב"א דאף במומר אשלד"ע.

ביאור גדרי שלוחות

הבה"ח אברהם דב ליבמן - ישיבת קהילות יעקב

תנו בקידושין מא. האיש מקדש בו ובשלוחו וכן האשה מתקדשת בה ובשלוחה ואמרי בגמ' השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא, ומתר' רב יוסף מצוה בו יותר מבשלוחו. ויש לבאר את ב' הגדרים שמצאנו בשלוחות, א. שלוחו של אדם כמותו. ב. מצוה בו יותר מבשלוחו. וביאור הדברים הוא שבשלוחו של אדם כמותו כ' הגרש"ש בשערי יושר ח"ב ש"ז פ"ז דיש ב' ענינים א. ההתורה יחסה את המעשים שהשליח עושה למשלח שזה נחשב כאילו שהמשלח בעצמו עשה אותם כגון אם אדם שולח שליח לשחוט בהמה בשבילו אז זה נחשב כאילו שהמשלח בעצמו שחט את הבהמה. ב. מעשים וקנינים שהשליח עושה פועלים ומועילים כאילו שהבעלים בעצמם עשו אותם ובכל קנין שהשליח עושה יש כביכול את הגמירות דעת של הבעלים, [והנפק"מ ביניהם כשהמשלח ישן בעת הקנין]. ומבואר דענין שלוחו של אדם כמותו פירושו שכשאדם ממנה שליח לעשות בשבילו מעשה קנין או חלות אז השליח נהיה כמו הבעלים וכל מעשיו חשיבי כאילו שהבעלים בעצמם עשו.

ולתוספת ביאור נביא את דברי הקצוה"ח בסי' קפד ס"ק א ששואל שאם שלוחו של אדם כמותו אז וכי בכל דבר האדם יכול לעשות שליח במקומו כגון בהנחת תפילין ולישב בסוכה? הרי זה ודאי לא יתכן שבדברים אלו ודומיהם שאדם ימנה שליח והשליח יעשה אותם במקומו, ומכוח קושיא זו כ' הקצוה"ח שיש חילוק בין שלוחו של אדם כמותו בין מצוות שעל גופו לשאר מצוות שבמצוות שעל גופו כגון סוכה תפילין ציצית וכדומה האדם לא יכול להיפטר מעשייתם על ידי מינוי שליח וזה יחשב כאילו שהיה קיים אותם כי את קיום המצוה האדם בעצמו חייב לעשות דהיינו האדם חייב לשבת בסוכה ולהניח תפילין ולהתעטף בציצית וגם אם הוא ימנה שליח זה לא יפטר אותו כיון שזה חובה עליו לעשות את המצוות האלו בגופו וזה לא יחשב כאילו שהוא קיים את המצוות אבל בגירושין המשלח מגרש כיון שכתוב בגט אנא פלוני פטרית פלונית וכן בקידושין המשלח מקדש כיון שהאשה מתקדשת לו ולא לשליח וכן בהפרשת תרומה המשלח מפרש תרומה מפירותיו כיון שהם שייכים לו והשליח רק מפרש מהם בשביל הבעלים וכן בקרבן פסח המשלח אוכל מהבשר שנשחט בשבילו ובשמו.

ולפי כל הנ"ל צ"ב הגדר הב' של מצוה בו יותר מבשלוחו, דכיון שלוחו של אדם כמותו נחשב כאילו שהבעלים בעצמם עושים את המעשה אמאי מצוה בו יותר מבשלוחו. וביאר רש"י בקידושין שם בד"ה מצוה שכשהאדם בעצמו עוסק במצוה הוא מקבל יותר שכר אע"פ שהוא יכול לעשות שליח שכשהאדם המצוה במקומו. ודעת הרמב"ם בפירוש המשניות דהטעם משום שעשה את בעצמו מתעסק במצוה זה יותר שלם מאשר כשהוא מטיל את זה על זולתו. ועוד סיבה כ' התבואות שור ביו"ד סימן כח ס"ק יד, שכשנותן לאדם אחר לעשות את המצוה במקומו נראה בפרק מעליו עול אותה מצוה ואינו רוצה לטרוח בה. ואפשר ללמוד עוד טעם לדבר מדברי הגליוני הש"ס בגיטין נב. שהשליח אינו מצוה דבדר וכלפיו קיום המצוה נחשב אינו מצוה ועושה, וא"כ עדיף שהמשלח יעשה את המצוה.

והנה היד המלך על הרמב"ם בפ"ל מהלכות שבת ה"ו כ' דמצוה בימ"ב מצאנו רק בכבוד שבת וקידושין, וכן איתא בהגהות חכמת שלמה על השו"ע ר"ס ת"ס. והביאור בזה הוא שכל המצוות לא יכולים להתקיים אלא רק בממון הבעלים ולכן בשאר מצוות אין קפידא שדוקא הבעלים בעצמם יעשו את המצוה כיון שעיקר המצוה היא על ידי ממון הבעלים ושלוחו של אדם כמותו, ונעשה המצוה על ידי ממון הבעלים וגם על ידי הבעלים בעצמם, אבל לכבוד שבת הטיחה בשביל כבוד הוא מצוה נפרדת, ואם האדם ישלח שליח לעשות בשבילו צרכי שבת אז לא יהיה למשלח חלק במצוה, וכן בקידושין המצוה מתקיימת גם בממון שהוא לא של הבעלים כיון שאפשר לקדש אשה אם שטר של איסורי הנאה וכן שליח יכול לקדש אשה מדיון עבד כנעני ואם כן כאשר הבעלים מקדש אשה בכספו הפרטי זה לא חלק מהמצוה כיון שהבעל יכול לקדש אותה גם עם כסף שהלוו לו ולכן רק בכבוד שבת וקידושין נאמר הדין של מצוה בו יותר מבשלוחו.

אכן הפתחי תשובה באבן העזר סימן לה סק"ב הק' שנשמט מהיד המלך דברי המג"א בסימן רנ ס"ק ב שכתב שהנושא מצוה בו יותר מבשלוחו נאמר בכל המצוות ולא רק בכבוד שבת וקידושין. ואולי יש ליישב דבריו עפ"י מה שיש להקשות כאן בסוגיה בקידושין מה הדמיון מכבוד שבת לקידושין, והרי בשבת ההכנה זה עצם המצוה לטרוח לכבוד שבת, אבל בקידושין מעשה הקידושין זה רק הכנה למצוה העיקרית שזה פריה ורביה (כדעת הרא"ש בכתובות) ואם כן מה הדמיון ביניהם. וי"ל דז"ג בא לתרץ היד המלך, ששניהם זה לא חלק מהמצוה, אלא רק הכנה למצוה וכיון שזה רק הכנה למצוה אז על זה אי אפשר לומר שלוחו של אדם כמותו, כי כאן השלוחות זה על גוף המצוה בעצמה ולא על ההכנה, ולכן רק ב' דינים האלו אפשר לומר מצוה בו יותר מבשלוחו.

אבל המג"א סבר שהטיחה בערב שבת והמעשה קידושין זה חלק מהמצוה בעצמה, ולכן זה ככל המצוות, וכשם שבכל המצוות אנחנו אומרים מצוה בו יותר מבשלוחו אז הוא הדין כאן דמצוה בו יותר מבשלוחו. וא"כ נר' שהמג"א ס"ל כדעת הרמב"ם שהמעשה קידושין והטיחה לכבוד שבת זה חלק מהמצוה, אבל היד המלך סבר כמו הרא"ש בכתובות שהמעשה קידושין והטיחה לכבוד שבת זה רק הכנה למצוה ולא חלק מהמצוה בעצמה, ולכן הוא לא הביא את דברי המג"א.

מלחמתה של תורה

בענין קושיותו של הרב מרדכי ואקנין (בגליון קנ"ו) בענין שורף שטרו של חבירו בב"ק צח. למאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי שטרא מעליא, ומבואר בתוס' ב"ב כב: דבעינן שהוא עצמו עושה ההיזק וברי היזקא, א"נ שההיזק נעשה מיד, אבל בלא"ה פטור שהרי הוא לא מזיק ממונו של חבירו אלא מעשיו גרמו להיזק שיבא. וי"ל ע"פ פ"ז במאי מיירי בשורף שטרו של חבירו, שהרי השטר הוא רק אפסרא דחוב וכששורף השטר עדיין החוב קיים, והלווה חייב לשלם ואינו יכול לומר איני רוצה לשלמו בלא שטר משום שאינו חפץ לשמור השובר. וא"כ בשעה ששורף השטר אינו ברי היזקא, וגם אין הנזק נעשה מיד, והיאך יתחייב.

הרב יונה טאוה כתב דבתחילה כתב להוסיף ולהקשות למאן דדאין דינא דגרמי כשהמזיק משלם את החוב האם נפטר הלווה בכך מחובו אתמהא, והרי הוא חיובו בעינו עומד. ואם אינו נפטר מחובו איך נחייב את המזיק לשלם הרי אם הלווה הוא אדם ישר וירא שמים הוא ודאי ישלם את חובו ואז ירויח המלווה פי שתיים! אלא מסתבר שנחייב המלווה להחזיר למזיק את מה ששילם לו. וא"כ הרי אין זה ברי היזקא ואיך שייך בו דינא דגרמי. ואם כי דברים אלו בעצם כלולים בדברי השואל מ"מ יש להדגיש את הענין בכדי להגיע ליישוב. ונראה שצ"ל כשאדם לוח בשטר ואינו מוכן להסתפק במלווה ע"פ מונח בזה שאין למלווה זכות לגבות את החוב אלא על ידי שטר, ובלי השטר אין כלל חוב והווה כמחילה מצדו של המלווה, שהרי הקפיד שכל גבייתו תהיה אך ורק בשטר. ואם כן לפי זה מובן וברור שיש כאן ברי היזקא שאם שרף את השטר אין שום אפשרות לגבות את החוב ואפילו בידי שמים אין חיוב על הלווה לשלם.

הרב יצחק ליסציין יישב לפ"ד ד"ל דמי שחייבים לו חוב ויש לו עליו שט"ח יכול למכרו, וכשנשרף השט"ח אין יכול למכרו, וא"כ בכך הפסידו ע"י השריפה את הדמים ששווה החוב להמכר עתה. אמנם מפשטות דברי רש"י בב"ק דמגבי ביה דמי שטרא מעליא - כל השטר שהרי גרמו להפסד. משמע דהוא כל דמיו ולא רק שוויו כשנמכר.

כנישתא חדא שע"י משמרת השלום

איבעיא להו

האם יש היתר לספר לחבירו על מעשה עבירה חמור שהתפרסם מאוד שעשה אדם המוחזק לשומר תורה ומצוות, דלכאורה כיון שעשה כן רק פעם אחת, עדיין לא יצא מכלל עמיתך. ואפילו אם נאמר שיש כאן היתר של דבר המפורסם, ויש היתר לספר, אבל עדיין יהיה איסור להאמין, וצ"ל.

הרב מיכאל ברוך הכהן קופר

ויש לומר

מה שהסתפק הרב א. י. האם כשמדבר על קרוב משפחה [שלא בפני המדובר] דבר שאינו גנות בעצם, אך אי"ז נעים לומר דבר זה בפניו, האם יש בזה חשש לשה"ר.

הרב י. לסיציין ציין בזה להח"ח הל' רכילות (ח,ד), שהמספר לחבירו מה שאמר עליו פלוני, וזהו דבר שדרך בני אדם להקפיד קצת כשאומרים לו בפניו, אסור מטעם אבק רכילות, [א"ה], עדיין לא שמענו אלא שבמקום שדרך להקפיד קצת יש בזה משום רכילות כשמספר שפלוני אמר עליו כן, אך אפשר שלגבי לשה"ר אין בזה איסור כלל, וקצת סימך לדבר ממנו שאמרה שרה בלבה 'אדוני יקן' שזהו דבר שמקפידים קצת כשאומרים כן בפניו, עיי"ש בבבמ"ח].

נושאים ונשואים

בגליון קנ"ו הובא מש"כ הרב שחר בביתאור מה שהתיר רש"י במשלי (ג,ג), לשנוא לאחד שעבר על 'ואהבת לרעך', שאין כוונת רש"י להתיר שנואה גמורה אלא רק שיתלונן עליו. ועוד הוסיף הרב א. שחר לבאר בזה ע"פ מ"ש רש"י עצמו, בקידושין כ"ח. ד"ה רשע, שהקורא לחבירו רשע מותר לשנאתו, עיי"ש ובדברש"י ב"מ עא. ד"ה יורד, וכ"מ בסוטה ג. שמותר לאדם לשנוא את אשתו שנסתרה. והר"ד בסוטה שם הקשה, דבפסחים ק"ג מבואר שמצוה לשנוא רשע, ואמאי הכא רק מותר לו לשנאתו ולא מצוה, ותיירך דכל המצוה הוא רק אם ראה ממש שעשה עבירה, אבל אם רק ראה מעשה פריצות אין מצוה אלא רשות. ועל פי זה תירץ בס' דברי שלום (ח"א כ"ו) משה"ק הגבורת ארי בתענית ז: שמבואר שם שמותר לשנוא עו פנים, ואמאי אין מצוה לשנאתו, הרי מוכח שהוא בעל עבירה [כמ"ש תוס' שם], ותי' שכיון שלא ראה שעשה עבירה, אין מצוה לשנאתו.

ולהג"ל יש לבאר דברי רש"י במשלי, דהרי רש"י כתב "אם לא גמלך רעה, שעבר על המצוה הכתובה בתורה ואהבת לרעך כמוך", וצ"ב מהו לשון 'גמלך' שכתוב בפסוק, וכן צ"ב לשון רש"י שכתב 'שעבר על המצוה' ולא כתב 'שלא קיים המצוה', אלא י"ל דמייירך כאן במשיב רעה תחת טובה, ועבר על עשה של 'ואהבת לרעך' בקום ועשה, והו' 'גמלך', וי"ל דזהו גדר של 'עו פנים' והו' ענין רשעות המוכר כאן, המתירה לשנאתו, אבל עדיין לא שמענו מדברי רש"י שהנמנע מקיום מצ"ע או אפילו עובר בקו"ע על מצוה שאין ענינה ליעוזה פנים יש היתר לשנאתו.

ואין לומר דרש"י במשלי ס"ל כהרמב"ם ה"ל דעות דליכא לאו דלא תשנא... בלבבך' כשמודיע לו את שנאתו אותו, וכל האיסור הוא רק בשנאה בלב, דלא משמע כן ברש"י, וכבר הביא הקה"י במכות ס"י ט"ז דשיטת רש"י בזה דלא כהרמב"ם, אלא דיש לאיסור 'לא תשנא' גם כשמודיע לו את שנאתו.

דרושים לחברותות לזמן אלול הבעל"ט

טלפון	שעה	מקום	נושא
052-7631216	11:00-1:00	מרכזי	ארבעה אבות, מ"ב ח"ב
9742723		מסילת יוסף	גיטין פ' השולח, גפ"ת
052-7678646			טושי"ע א"ח עם הרבה חזרות
6329387	6:00-6:30	בטלפון	פתוח
052-7451481		עדיף שד"ח	גמ' נשים
054-7836000		גר במודיעין יכול לבוא לק"ס	גמ' ב"ק
9298517		יש ימים בוקר ויש אה"צ	גמ' נשים/נויקין
9790869		ברכפלד	כיצד מברכין/חזרה בימות
054-4737360	פעמיים בשבוע 11:30-1:00	חפציבה, בבית	מנרא
052-7631259	11:20-1:00	אוהל ישראל (הרב ליברמן)	אמצע ב"ב/מ"ב ח"ב
054-8414585			מועד, דף ליום
9760861			גמ' בהספק או יניון
057-3110561	10:00-1:00	מרכזי	גמ' ברכות עמוד ליום
054-8407310		זכרון משה	הל' שבת מ"ב
052-7623112			מ"ב ח"ג
9743984		משך חכמה	שהיה והטמנה טושי"ע בעיון
054-9729402		בוקר וגם אה"צ	חז"ם לטוען רבני
054-8424322	10 עד 1 בהתמדה	קמח	פתוח
050-4213666		משכן אהרן, נתי"מ 101	פתוח
052-7664200	6:30-7:00	אהבת תורה ברכפלד	שיעור גמ' חולין עין קל
	7:05	נתיבות המשפט 111	שיעור דף היומי
0504168069	9:30-10:15	עמל התורה מנ"ח 7	שיעור נ"ך - יחזקאל
057-3133772	8:30		מחפש שיעור דף היומי
052-7631216	4:00-5:30	מרכזי	ארבעה אבות, מ"ב ח"ב
050-4194919	עד 1:30 מאוחר בלילה	בין משובב לקמ"ח	הכנת שיעור ב"ק פ"א, דף היומי, מ"ב
057-3176656		בית אבא	גמ' ר"ה בעיון קל והספק
052-7623364	5:30-7:00	בית יצחק	תחילת מס' שבת
052-7122782	4:15-7:00	נתי"מ/ג.דרומית	גמ' רש"י הספק באנגלית
054-8413093	5:30 - 4:15	נאות שמחה	בבא בתרא, עמוד ליום
050-4116367		ביכ"נ נאות שמחה	מפעל השי"ס דף ליום
9790869		ברכפלד	כיצד מברכין/בימות, טוטה
052-7617912	4:15-6:00	גרין פארק	גמ' קדושים או סנהדרין בהספק
050-4132510	ימים א',ב',ג', בין מנחה למערבי	אחדות ישראל, אי"נ 57	שיעור בחל' שבת ומועד
052-7631259	4:10-5:25	אוהל ישראל (הרב ליברמן)	אמצע ב"ב/מ"ב ח"ב
054-8427799	6:00-7:00		קידושין בעיון
052-7124329	4:00-6:00	מרומי שדה 13	גמ' שבת בקיאות
052-7324862	5:00 - 3:00	גרין פארק	מנילה
054-8485609		רשב"י	דף היומי
052-7617912	6:00-7:00	גרין פארק	הכנת שיעור משניות ודעים
054-8485609		ברכפלד - זוזת ליהודה	הלכה
052-7664885	6:00-7:00	קמ"ח / יוצאי פוניבז'	י"ד
052-7618263		אמצע אבני נור	הלכה / דף היומי
052-7662282	3:00-6:30 חלקי	ברכפלד	עדיפות להלכה
054-8424322	5:30 - 4:00	קמ"ח	פתוח
057-3197565	6:00-7:00	נאות הפסגה	פתוח
050-4132990	9:30-10:15	אזור המרכזי	גמ' חזרה - עם בחור
9761806	8:40-9:30	אוה"ח 27 - תניכי הישיבות	שיעור דף היומי

בוקר

אחרון

ערב

קושיא

בריטב"א (ב"מ י): מקשה שהיכי אמרי' דהיכא דהשליח אינו בר חיובא, לא אמרי' דאין שליח לדבר עבירה, והא חזי' דהשולח את הבעירה ביד חש"ו פטור, ומיישב דהתם לא הוי כלל מתורת שליחות אלא מיייר דנתנו לחש"ו בסתמא ולא אמר לו שילך להזיק ולכך פטור.

ודבריו צע"ג דבגמ' בקידושין מב: מוכיחין מסיפא דהאי מתני' דשילח ביד פיקח פיקח חייב דלא אמרי' דשלוחו של אדם כמותו ודחי' דשליח לדבר עבירה שאני, ולדברי הריטב"א הא ע"כ לא איירי כלל מתורת שליחות, וצ"ע.

הבה"ח שלמה כהן - ישיבת כנסת יצחק

"ולא ידבק בידך מאומה מן החרם"

בנין, אבל ודאי שיוצא מזה נזק רב. ומדובר שם אפילו על קריאה חד פעמית. וסבו של מרן רשכב"ג הגר"ש אלישיב היה כנס גדול ב"חפצד" מוצט"ק שלפ"ו לא נברא בעולם סכנו שיכול למחוק ראה אחת לא טובה.

גדולי הדור שליט"א כולם בלי יוצא מהכלל זעקו והתירונו נגד הפלאפונים הלא כשרים. איתנו בעל חובת הלכות "ואל תמלא ממשאלותיו [של היצר] בך מאומה". כל מה שיהיה רוצה זה רק משהו קטן, סדק קטן, ואח"כ אוי ואבוי. אבל אם הייתי חזק וזוחה אותו על הסף מהשניה הראשונה, כמה מלחמות הייתי חוסך, כמה מאבקים הייתי מונע!!!

ולא ידבק בידך "מאומה" מן החרם. כלום, שום דבר, אפילו משהו אסור. ובפרשה הקודמת "ולא תביא תועבה אל ביתך והיית כמוהו", לא כתוב כך, אלא כתוב "היית חרם כמוהו". ללמדך שהתועבה הרי זה חרם שאסור אפילו במשהו.

כל הנפילות, כל הירידות וההתדרדרויות הכל מתחיל מהמשהו הקטן. ומהזרזי איתנו בעל חובת הלכות "ואל תמלא ממשאלותיו [של היצר] בך מאומה". כל מה שיהיה רוצה זה רק משהו קטן, סדק קטן, ואח"כ אוי ואבוי. אבל אם הייתי חזק וזוחה אותו על הסף מהשניה הראשונה, כמה מלחמות הייתי חוסך, כמה מאבקים הייתי מונע!!!

אבל אנשים מזלזלים, לא שמים לב, מניחים להכניס קצת רעל, רק קצת, רק משהו קטן. רק הצצה חטופה קטנה בכותרות, או בכר' תרות משהו באותם דפים או עיתונים שאין רוח חכמים נוחה מהם. או יותר נכון שרוח חכמים נקעה מהם ומכתביהם, וממכתבי דעותיהם הנפסדות. ואפילו אם יש יותר ממאה וחמשים תמונות של רבנים המתנ" סטות בהם לתפארה עדיין אין זה מותר את השיח, אלא רק מגביר ומגדיל את הסכנה האיומה, האורבת, המפתה, והאב חושב לתמונו או שלא לתמונו ומה כבר נורא אם יכניסו את אותם עיתונים זולים הביתה, יהיה לילדים מה לקרוא בזמנם הפנוי במקום להתעסק עם דברים יותר גרועים. ואינו שם על לבו כי גחלים הוא חותה בנפשות. ומרה יזעק באחריתו אבל מאוחר!!!

פעם אחת יחידה יצא הגאון הצדיק המקור' בל ר' ישראל אליהו וינטרובי זצוק"ל מגדרו וכתב "מי שעושה כן הוא משחק עם כל העולם הבא שלו". על מי אמר וכתב כן? על מי שמוכניס לביתו או קורא באותם כתבי עת שבוועים וכדו' המורעלים בתת מודע בזלזול ולעג על גדולי התורה, ומשווים קטן וגדול, ונודף מהם, מרחים ומרחים קרירות וזול לכל דבר אשר בשם "דעת תורה צרופה" יקרא, וכל תמונות הרבנים, ואפילו ראינות עם מרביצי תורה, הכל זה בגדר החזיר הפושט טלפיו ואומר ראו כשר אני. והוספי הגר"צ הנ"ל עוד ועוד דברים חוצבי להבות אש ממש בגודל הסכנה הנוראה הזאת.

כבר הבאנו לפני כמה שבועות איך מרן הגר"מ זצוק"ל היה בוכה ומתאנח שנים רבות על פעם אחת שקרא בעתון לא כשר מלפני כשמונים שנה למרות שלא נגע אז בעתון כלל, ואמר שהוא מרגיש איך שזה הדיק לו.

ובספר השרף מברסק עמ' 499 מובא ממרן ר' יהושע לייב דיסקין זצוק"ל, שאמר שלא יתכן שאם אחד קרא בעיתון לא כשר, שזה לא יזיק לו, ואם לא יזיק לו, יזיק לבניו, ואם לא יזיק לבניו יזיק לבני

מוגש ע"י:
ארגון "משובב נתיבות"
מרכז להצלה רוחנית

לקבלת הגליון בדוא"ל בקביעות, בכל ערש"ק יש לשלוח בקשה לכתובת:
gal200@neto.bezeqint.net

המעוניינים להשתתף ולכתוב בקביעות נא לפנות לטל' 050-4122753

נושאי הגליונות הבאים שופטים - מלחמת מצוה כי תצא - לא ילבש כי תבא - השגת גבול נצבים - ובחרת בחיים
ד"ת [עד 700 מילים] יתקבלו בצירוף שם מלא וטל' בדוא"ל: gal200@neto.bezeqint.net או בתיבות "נומקא דפרשה":
בכניסה לאוצה"ס "בית יוסף" רח' שד"ח. בג. הדרומית - ביהכ"נ משובב נתיבות, נתי"מ 90. אין המערכת אחראית להחזיר כתבים או דיסקים. ד"ת בדפים בכת"י ברור מתקבלים עד יום א' בלבד. בדיסק ובמיייל יש להעביר עד יום ג' בלילה.

ברגע האחרון!! לפני שיהיה מאוחר
ארגון משובב נתיבות
מרכז להצלה רוחנית
057-3133330 057-3102044/8/9 057-3140000

למען עתיד ילדיך תכנית "שמח תשמח" הלוואות בפריסה של 200 תשלומים לפרטים: הרב א. ארנפרינד 050-4150605

הקופה הגדולה והחזקה בן הקופה הקדושה והחזקה בן הקופה שגדולי הדור סומכים וממליצים עליה תורמים לעניי העיר ורואים ישועות